

III. STOPAJ YÖNTEMİNE TABİ MENKUL SERMAYE GELİRLERİ VE DEĞER ARTIŞ KAZANÇLARI

Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 67. madde ile 1.1.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 31.12.2015 tarihine kadar; menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve katılım bankalarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi düzenlenmiştir.

Düzenlemenin amacı menkul sermaye gelirleri ile menkul kıymetlerden elde edilen kazanç ve gelirlerin basitleştirilmiş bir şekilde vergilendirilmesinin sağlanması ve benzer nitelikteki gelir unsurlarının aynı vergi oranına tabi olmasıdır.

Bu düzenlemeye ilave olarak, 2006 yılında tasarrufların vergilendirilmesi konusunda ortaya çıkan gelişmeler ve genel eğilim dikkate alınarak 5527 sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesinde yer alan vergileme esasları değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklik ile Geçici 67. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, banka ve aracı kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler üzerinden yapmakla yükümlü oldukları % 15 oranındaki stopaj,

- Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından 7.7.2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde edilen gelirlere uygulanmak üzere % 0,
- 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen gelirlere uygulanmak üzere % 10¹,
- 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından 14.11.2008 sonrasında (14.11.2008 dahil) hisse senedi alım-satımından (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kazançlar hariç) elde edilen kazançlara uygulanmak üzere % 0²,

Olarak belirlenmiştir.

Ancak, Anayasa Mahkemesi 8 Ocak 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Esas Sayısı: 2006/119, Karar Sayısı: 2009/145 sayılı Kararı ile Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesinin 1. fıkrasının birinci paragrafının sonuna 5527 sayılı Kanun ile eklenen "Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanır" ibaresinin iptaline oy çokluğu ile karar vermiştir.

Düzenleme Anayasa'nın 2., 10., ve 73. maddelerine herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlü olduğu ve bu nedenle vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracı olan malî güce göre vergi ödeme, mükellefler arasında ayırım yapılarak aynı gelir unsurundan vergi alınmayarak da bozulmuş olduğu gerekçeleri ile iptal edilmiştir.

Aynı gelir unsuru yönünden eşit olan tam ve dar mükelleflerden "tam mükelleflerin" %15 oranında vergi tevkifatına tabi tutularak vergilendirilirken, dar mükelleflerin %0 oranında tevkifata tabi tutularak vergilendirilmesi "tam mükellefler aleyhine olumsuz ayrımcılık" yapılmasına neden olmaktadır. Söz konusu "olumsuz ayrımcılık" yapılması temel vergilendirme ilkelerinden "mali güç" ve "vergide eşitlik" ilkelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Bu aşamadan sonra yapılması gereken Anayasa Mahkemesi Kararında belirtilen gerekçeler dikkate alarak yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

¹ Mevduat faizi, katılım bankalarından elde edilen kâr payları ve kâr/zarar ortaklığı kazançları ve repo kazançları için bu oran %15 olarak kalmıştır.

² 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği.

Söz konusu vergileme rejimi ana hatları bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla elde edilen gelirler üzerinden stopaj yapılması esasına dayalıdır. Banka ve aracı kurumlar, stopaj suretiyle kestikleri vergileri şekli ve içeriği Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek bir beyanname ile stopaj dönemini izleyen ayın 20. günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan edecekler ve 26. günü ödeyeceklerdir. Gerçek kişiler için bu stopaj nihai vergileme yerine geçecektir.

Diğer taraftan, gerçek kişilerin ticari faaliyetleri kapsamında elde ettikleri veya tam mükellef kurumların kurum kazancına dahil olan bu nitelikteki kazançları üzerinden kesilen vergiler, değişiklik öncesinde olduğu gibi verilecek geçici veya yıllık kurumlar vergisi beyannameleri üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

Stopaja tabi tutulmuş gelirler için yıllık veya münferit beyanname verilmeyecektir.

A. Stopaja tabi olmayan menkul sermaye gelirleri ile değer artış kazançları

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesinin gereği stopaja tabi olmayan gelirler aşağıdaki gibidir:

- Eurobondlar (Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetler) ile ilgili olarak,
  - Bu menkul kıymetlerin alım-satımı sırasında elde edilen gelirler,
  - Bu menkul kıymetlerin itfası (vadede geri alınması) sırasında elde edilen getirileri ve bunların dönemsel getirilerinin tahsili,
- Hisse senetleri kâr payları,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,
- Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesine göre, stopaja tabi tutulmuş tutulmasın dar mükellef gerçek kişi ve kurumlarca Eurobondlardan sağlanan kazanç ve gelirler için dar mükellef gerçek kişiler münferit veya dar mükellef kurumlar ise özel beyanname verilmeyecektir.

B. Stopaja tabi menkul sermaye gelirleri ile değer artış kazançları

1. Hisse senetlerinden elde edilen alım satım kazançları

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde uygulamasında, anonim şirketlere ait hisse senetlerinin alım-satım kazançları stopaja tabidir.

Bu uygulamanın istisnası tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerdir. Söz konusu gelirler ne stopaja tabi, ne de Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80. maddesi gereği **II. Bölümde** açıkladığımız 31.12.2005 tarihi öncesinde edinilen hisse senetlerinden elde edilen değer artış kazançlarında olduğu gibi yıllık gelir vergisi beyanname verilmesi söz konusu değildir.

Bu çerçevede, 1.1.2006 tarihinden itibaren edinilen hisse senetlerinin alım-satım kazançları stopaja tabi olup;

- 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla bu oran tam mükellefler için %10,
- Dar mükellefler için 7.7.2006 tarihinden itibaren %0,
- 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından 14.11.2008 sonrasında (14.11.2008 dahil) hisse senedi alım-satımından (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kazançlar hariç) elde edilen kazançlara uygulanmak üzere % 0,

Olarak uygulanmaktadır.

Anayasa Mahkemesi 8 Ocak 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Esas Sayısı: 2006/119, Karar Sayısı: 2009/145 sayılı Kararı ile Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesinin 1. fıkrasının birinci paragrafının sonuna 5527 sayılı Kanun ile eklenen “Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanır” ibaresinin iptaline oy çokluğu ile karar vermiş olup; yeni düzenleme Mahkeme tarafından öngörülen süre içinde yapılmazsa, 2010 takvim yılında söz konusu süre sonrasında dar mükelleflerle elde edilen stopaja tabi gelirler %15 oranında vergileme durumu ortaya çıkabilecektir.

2. Devlet tahvili ve Hazine bonusu faiz gelirleri ve alım satım kazançları

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde uygulamasında, Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları (Eurobond faiz gelirleri ve alım-satım kazançları hariç) faiz gelirleri ve alım-satım kazançları stopaja tabidir.

Bu kapsamda, 1.1.2006 tarihi sonrasında ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilecek olan faiz gelirleri ile bunların alım-satım kazançları üzerinden yapılmakta olan %15 stopaj oranı,

- Tam mükellefler için %10³,
- Dar mükellefler için %0⁴,

Olarak belirlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi 8 Ocak 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Esas Sayısı: 2006/119, Karar Sayısı: 2009/145 sayılı Kararı ile Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesinin 1. fıkrasının birinci paragrafının sonuna 5527 sayılı Kanun ile eklenen “Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanır” ibaresinin iptaline oy çokluğu ile karar vermiş olup; yeni düzenleme Mahkeme tarafından öngörülen süre içinde yapılmazsa, 2010 takvim yılında söz konusu süre sonrasında dar mükelleflerle elde edilen stopaja tabi gelirler %15 oranında vergileme durumu ortaya çıkabilecektir.

1.1.2006 tarihi öncesinde ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonusu faiz gelirleri ile alım-satım kazançları geçici 67. madde kapsamında stopaj tabi olmayacaktır. Bu gelirlerin vergilendirilmesi 31.12.2005 tarihinde geçerli olan mevzuat hükümlerine göre yapılacak olup, ayrıntılı açıklamalar **II. No.lu Bölümde** yer almaktadır.

Dolayısıyla, 1.1.2006 tarihi öncesinde ihraç edilen tahvil ve bonolar Türk Lirası cinsinden ihraç edilip edilmediğine bağlı olarak istisna ve indirim oranı uygulanabilecektir.

Diğer taraftan, **II. Bölümde** belirtildiği üzere, Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları ihraç tarihi ne olursa olsun geçici 67. madde kapsamında stopaj kapsamında olmadığından bunların faiz gelirleri beyana tabidir. Benzer şekilde Eurobondlardan elde edilen

³ 22.7.2006 tarihli ve 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği.

⁴ 27.6.2006 tarihli ve 5527 sayılı Kanun gereği.

alım-satım kazancında ise maliyet bedeli endekslemesi ve istisna uygulaması sonucu kalan tutar ne olursa olsun beyan edilecektir.

3. Banka mevduat faizleri

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde uygulamasında, 1.1.2006 tarihinden itibaren, yabancı para veya Türk Lirası mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri, mevduat hesabının açılış tarihine bakılmaksızın, %15 oranında stopaja tabidir. Stopaja tabi tutulmuş mevduat faizleri için yıllık beyanname verilmeyecektir.

Kıyı bankacılığında elde edilen mevduat faizleri bu uygulamanın dışındadır. Söz konusu yerlerden elde edilen mevduat faizleri belli tutarı aşması (2009 takvim yılı için 1.070,00 TL, 2010 takvim yılı için 1.090,00 TL) halinde beyana tabidir.

Stopaj uygulaması açısından gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da tam veya dar mükellef olmasının veya elde edilen gelirin vergiye tabi olmamasının (istisna olmamasının) bir önemi yoktur.

4. Katılım bankalarından (özel finans kurumları) elde edilen kâr payları ve kâr/zarar ortaklığı kazançları

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde uygulamasında, 1.1.2006 tarihinden itibaren, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları ve özel finans kurumlarınca kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları %15 oranında stopaja tabidir. Stopaja tabi tutulmuş mevduat faizleri için yıllık beyanname verilmeyecektir.

Stopaj uygulaması açısından gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da tam veya dar mükellef olmasının veya elde edilen gelirin vergiye tabi olmamasının (istisna olmamasının) bir önemi yoktur.

5. Yatırım fonları katılma belgelerinde elde edilen kâr payları

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde uygulamasında, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliği kazançları üzerinden;

a) Portföyünün en az % 25'i hisse senetlerinden oluşan menkul kıymetler yatırım fonları (döviz yatırım fonları hariç) ile aynı nitelikteki menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları için,

- Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %0,
- Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %15 (1.1.2006–23.7.2006 arasındaki portföy kazancı)
- Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %10 (23.7.2006–30.9.2006 arasındaki portföy kazancı),

- Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %0 (1.10.2006 sonrasında oluşan portföy kazancı),

b) (a) bendi dışında kalan menkul kıymetler yatırım fonları (döviz yatırım fonları hariç) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,

- Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %10,
  - Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %15 (1.1.2006–23.7.2006 arasındaki portföy kazancı),
  - Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %10 (23.7.2006–30.9.2006 arasındaki portföy kazancı),
  - Portföylerindeki 1.1.2006 tarihinden sonra ihraç veya iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması veya elde tutulması sonucu elde edilen ve kurumlar vergisinden istisna olan portföy kazanç kısmı üzerinden %0 (1.10.2006 sonrasında oluşan portföy kazancı),
- Borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları için %0,
  - Borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dışında kalanlar için;
    - 1 Ekim 2006 tarihine kadar uygulanmak üzere %10,
    - 1 Ekim 2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere %0,

Oranında stopaj yapılacaktır.

Yatırım Fonu ile Yatırım Ortaklıklarından elde edilen gelirler 1.10.2006 tarihine kadar söz konusu kurumlar bünyesinde vergilendirilmiş, bu tarihten sonra katılımcı bazında vergilendirmeye başlanılmıştır. 1.10.2006 tarihi sonrasında uygulanacak stopaj oranı ise 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 5527 sayılı Kanun ile;

- Tam mükellefler için %10,
- Dar mükellefler için %0,

Olarak belirlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi 8 Ocak 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Esas Sayısı: 2006/119, Karar Sayısı: 2009/145 sayılı Kararı ile Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesinin 1. fıkrasının birinci paragrafının sonuna 5527 sayılı Kanun ile eklenen “Dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar için bu oran % 0 olarak uygulanır” ibaresinin iptaline oy çokluğu ile karar vermiş olup; yeni düzenleme Mahkeme tarafından öngörülen süre içinde yapılmazsa, 2010 takvim yılında söz konusu süre sonrasında dar mükelleflerce elde edilen stopaja tabi gelirler %15 oranında vergileme durumu ortaya çıkabilecektir.

1.10.2006 tarihi sonrasında %10 oranındaki stopaj uygulamasında, yatırımcıların bu tarihten önce iktisap ettikleri yatırım fonları katılma belgeleri için; Eylül 2006'nın son işlem gününde ilgili yatırım fonu katılma belgesinin kapanış fiyatı, yatırım ortaklığı hisse senetleri için ise; bu hisse senetlerinin Eylül 2006'nın son işlem gününde borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı, alış maliyeti olarak dikkate alınacaktır.

Diğer taraftan, Yatırım Fonu ile Yatırım Ortaklıklarının söz konusu kurumlar bünyesinde vergilendirildiği dönemde olduğu gibi, 1.10.2006 tarihi sonrasında bunların alım-satımından elde edilen gelirler için de yıllık beyanname verilmeyecektir.

6. Ödünç menkul kıymet işlemlerinden elde edilen kazançlar

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde uygulamasında, Sermaye Piyasası Kurulu ve Merkez Bankası düzenlemeleri gereğince, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemine konu olması halinde ödünç alan tarafından ödünç verene, temettü kaybını telafi etmek veya ödünç işleminin karşılığı olarak aldığı bedel (komisyon) stopaja tabidir.

Ancak, ödünç işlemi sırasında ödenen komisyonlar veya banka ve sigorta muameleleri vergisi stopaj matrahının tespitinde dikkate alınır.

Stopaja tabi tutulmuş ödünç verenin ödünç işleminin karşılığı olarak aldığı bedel (komisyon) için yıllık beyanname verilmeyecektir.

7. Vadeli işlem piyasasından elde edilen gelirler

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi gereği, bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergelere dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri Geçici 67. madde uygulamasında "**diğer sermaye piyasası aracı**" sayıldığından, bu işlemlerden elde edilen kazançlar stopaja tabidir.

Ancak, 5615 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme ile, Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 31.12.2008 tarihine kadar yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için stopaj oranı %0 olarak uygulanacaktır. Söz konusu düzenleme kapsamında bu sözleşmelerin vadesinin 2009 ve sonraki yıllara sarkması durumunda da bu sözleşmelerden doğan kazançlar üzerinden %0 oranında stopaj yapılacaktır.

Diğer taraftan, söz konusu %0 stopaj uygulaması uzatılmadığından 1.1.2009 tarihi sonrasında yapılan sözleşmelerden elde edilen gelirlerden %10 oranında stopaj yapılacaktır. Dolayısıyla, 1.1.2009 tarihinden sonra yapılan sözleşmelerden elde edilen gelirlerden %10 oranında stopaj yapılacaktır.

Stopaja tabi tutulmuş vadeli işlem ve opsiyon borsalarında elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmeyecektir.

8. Komisyon iadeleri

Komisyon iadesi uygulamasında, iade konusu komisyon, doğduğu işleme bağlı olmaksızın iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin stopaj matrahına dahil edilmesi gerekmektedir. Bu düzenleme, komisyon iadesinin ilgili olduğu işlemin gerçekleştiği üç aylık dönemden sonra gerçekleşmesi nedeniyle geçmiş döneme ilişkin düzeltme işleminin ortaya çıkaracağı zorlukları bertaraf etmek üzere öngörülmüştür. Ancak iadenin yapıldığı dönemde, iadeye konu işlemin

gerçekleştiği dönemden farklı bir stopaj oranının uygulanması halinde, stopaj matrahının tespitinde komisyonun gider olarak dikkate alındığı dönemde uygulanan stopaj oranı uygulanacaktır.

Bu nedenle, 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yürürlüğünden önceki bir tarihte gerçekleşen hisse senedi işlemlerine ilişkin olarak 14.11.2008 tarihinden sonra yapılacak komisyon iadelerinde uygulanacak stopaj oranı, iadeye konu işlemin gerçekleştiği dönemde uygulanan % 10 olarak uygulanacaktır.

9. Hisse senedi ödünç işlemlerinden elde edilen kazançlar

2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından 14.11.2008 sonrasında (14.11.2008 dahil) hisse senedi alım-satımından (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kazançlar hariç) elde edilen kazançlara uygulanacak olan stopaj oranı % 0 olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, hisse senetlerinin ödünç işlemlerine konu edilmesi nedeniyle doğan gelirlere de (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin ödünç işlemlerine konu edilmesi hariç) 14.11.2008 tarihinden itibaren % 0 stopaj oranı uygulanacaktır.

C. Stopaja tabi menkul sermaye gelirleri ile değer artış kazançlarında ihtiyari beyan

1. İhtiyari beyan

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. madde kapsamında nihai vergi niteliğinde stopaj uygulanan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyecek olan kazançlar için tam veya dar mükellef gerçek kişiler tarafından takvim bazında ihtiyari olarak yıllık beyanname verilebilecektir.

İhtiyari beyan, faiz ve itfa gelirleri hariç menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımına ilişkin olarak yapılabilecektir. Bu işlem alım-satım işlemlerine ilişkin kazançlar ile ilgili olup, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir.

Öte yandan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım-satımına konu edilmesi durumunda sadece alım satımdan elde edilen kazanç veya oluşan zarar diğer sermaye piyasası araçları kategorisi altında ihtiyari beyana konu edilebilecektir.

Bu çerçevede, farklı banka veya aracı kurum kullanılması nedeniyle beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilecektir.

Bu kapsamda mahsup edilemeyen zararlar, diğer gelir unsurlarından elde edilen gelirlere (temettü kazancı, değer artış kazancı veya gayrimenkul sermaye iradı gibi) mahsup edilmesi veya sonraki yıllara devredilerek ilgili yıllarda elde edilecek kazançlardan indirimi mümkün değildir.

İhtiyari beyan ile bildirilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde stopaj suretiyle kesilen vergiler mahsup edilecek, mahsup edilemeyen tutar ise genel hükümler çerçevesinde beyan sahibi gerçek kişilere red ve iade edilecektir. Mahsup ve iadenin yapılabilmesi için stopaj yoluyla kesilen vergilerin beyannameye dahil edilen kazançlara ilişkin olması şarttır.

2. İhtiyari beyanda uygulanacak vergi oranı

İhtiyari beyan uygulaması kapsamında beyan edilecek kazançlara Gelir Vergisi Kanununun 103. maddesinde yer alan artan oranlı vergi tarifesi uygulanmayacak, söz konusu oran 5527 sayılı Kanunla 23.7.2006 tarihinden geçerli olmak üzere belirlenen % 10'dur.

Ancak 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından 14.11.2008 sonrasında (14.11.2008 dahil) hisse senedi alım-satımından (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kazançlar hariç) elde edilen kazançlara uygulanacak olan stopaj oranı % 0 olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yürürlüğe girdiği 14.11.2008 tarihi öncesinde elde edilen gelirlere % 10, bu tarihten itibaren elde edilenlere ise % 0 vergi oranı uygulanacaktır.

Dolayısıyla, 1.1.2009 tarihinden sonrasında elde edilen gelirler için %0 vergi oranı uygulanacaktır.

3. İhtiyari beyanın verileceği vergi dairesi

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamındaki ihtiyari beyan, tam mükellefler yatırımcıların ikametgâhlarının bulunduğu yer vergi dairesine, öteden beri mükellef olanlar için ise bağlı oldukları vergi dairesine yapılacaktır.

Dar mükellefler ise ihtiyari beyanlarını İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Boğaziçi Vergi Dairesi Müdürlüğü'ne vereceklerdir.

4. Aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının değerlendirilmesinde sınıflandırma şu şekildedir.

- Sabit getirili menkul kıymetler,
- Değişken getirili menkul kıymetler,
- Diğer sermaye piyasası araçları,
- Yatırım fonları katılma belgeleri,

Ancak 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 14.11.2008 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi ile "Yatırım fonları katılma belgeleri" sınıfı "Yatırım fonları katılma belgeleri ve yatırım ortaklıkları hisse senetleri" olmuştur.

Bu sınıflama değişikliği nedeniyle, menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden doğan kazançlar ile hisse senedi işlemlerinden kaynaklanan zararların aynı sınıflandırma kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bu nedenle, ihtiyari beyanda bulunacak mükellefler için "G.V.K Geçici 67/11 inci Maddesine Göre İhtiyari Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi" 269 no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ekinde yeniden düzenlenmiştir. 2009 yılı ile ilgili olarak "ihtiyari beyan" verecek mükellefler 269 no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ekinde yer alan beyannameyi kullanmaları gerekmektedir.

Menkul kıymetlere dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde sınıflandırma, işlemle ilişkilendirilen menkul kıymetin dahil olduğu gruba göre yapılacaktır. Örneğin, hisse senetlerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin değerlendirilmesi "değişken getirili menkul kıymetler" altında sınıflandırılacaktır.

Değişiklik sonrası sınıflandırma şu şekildedir.

- Sabit getirili menkul kıymetler,
- Değişken getirili menkul kıymetler,
- Diğer sermaye piyasası araçları,
- Yatırım fonları katılma belgeleri ve yatırım ortaklıkları hisse senetleri.

D. Stopaj usulünde sorumlular

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında yapılacak stopajın sorumluları aşağıdaki kurumlardır.

- Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar,
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,
- 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de faaliyette bulunan aracı kurumlar.